

KULLEĠĠ SAN BENEDITTU

Skola Sekondarja, Ħal Kirkop

EŻAMI TA' NOFS IS-SENA – 2015/16

--	--	--

Rotta 3

IT-TIELET SENA	IL-MALTI	IL-ĦIN: SAGĦTEJN
----------------	----------	------------------

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

L-ISTRUZZJONIJIET LILL-ISTUDENTI:

- Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub.
- Ortografija, punteġġjatura, sintassi, ideat u preżentazzjoni tajbin jgħinuk biex tikseb riżultati aħjar.

GĦALL- GĦALLIEMA

Taqsim	1A	1B	1Ċ	1D	1E	2A	2B	2Ċ	Total
Marka	10	5	10	5	20	10	10	10	80
Marka tal-istudent									

IL-MARKI	It-Taħdit	10	
	Is-Smigh	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	It-Total	100	

KUMMENTI

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha**Is-Seher tad-Deżert tas-Sahara**

Id-deżert Sahara jinfirx fuq ndax-il pajjiż Afrikan differenti li jinkludu l-Alġerija, it-Tuneżija u l-Libja fin-naħa ta' fuq tal-Afrika, sal-Eġittu u s-Sudan fil-Punent filwaqt li min-naħa t'isfel jasal san-Niġer (pajjiż li fuq il-mappa qiegħed eżatt fuq in-Niġerja). Min-naħa tal-Lvant id-deżert Sahara jasal sal-Oċean Atlantiku. Il-kobor tiegħu huwa ta' madwar 9 miljun kilometru kwadru, jiġifieri kemm kemm inqas mill-medda sħiħa tal-kontinent Ewropew li fih madwar 9.6 miljun kilometru kwadru. Allaħares tintilef ġo fih! (*par. 1*)

Fid-deżert il-perjodi ta' xita huma qosra ħafna. Tassew li min mejjet fis-sakra u min mejjet għal qatra. Fil-fatt jekk nagħmlu paragun żgħir, fid-deżert Sahara, il-kejl tax-xita ta' sena sħiħa jkun joqrob il-25mm filwaqt li f'Malta x-xita annwali tkun madwar 600mm. It-temperaturi huma estremi. Matul il-ġurnata t-temperatura medja hi ta' 40°C u fis-sajf ġieli anki qabżet il-50°C. L-oġġla temperatura registrata fid-deżert Sahara kienet 57.8°C. Min-naħa l-oħra, billejl it-temperatura tinżel għal medja ta' 0°C u fix-xitwa tinżel anki iktar minn hekk. (*par. 2*)

Id-deżerti għandhom il-fama ta' nixfa minħabba n-nuqqas kbir ta' ilma però dan ma jfissirx li l-ħajja fid-deżert hija għal kollox ineżistenti. Hemm diversità kbira ta' annimali li jistaħbew matul il-ġurnata u anki pjanti li jifjorixxu ħafna minħabba li addattaw għall-klima u l-veġetazzjoni tal-post. Fil-proċess tal-evoluzzjoni, dawn l-annimali u l-pjanti żviluppaw mezz differenti ta' kif jistgħu jkampaw fin-nuqqas ta' ilma u ikel u kif ukoll fi sħana tremenda. (*par. 3*)

L-annimali li jgħixu fid-deżert għandhom kliwi speċjalizzati biex meta jsaffu d-demmi mill-ilma, jibqgħu jzommu kemm jista' jkun ilma fil-ġisem ħalli jerga' jintuża. Il-ġemel, li huwa abbinat ħafna ma' pajjiżi Afrikani fejn hemm id-deżert, tassew addatta ruħu għal dan l-ambjent. Dan l-annimal kapaċi jzomm fih ilma u ikel u jibqa' ħaj għal bosta jiem mingħajr ma jsib x'jiekol u x'jixrob. Mhux ta' b'xejn li l-ġemel jintuża għal vjaġġi twal! (*par. 4*)

Rigward pjanti, fid-deżert insibu iktar minn 1,200 speċi li m'għandhomx problema ta' nuqqas ta' xemx! Dawn il-pjanti jkunu jistgħu jżommu l-ilma fihom, ikollhom għeruq twal ħafna u kapaċi jagħlqu l-weraq biex jtilfu inqas ilma. Mela altru li l-kaktus mhix l-unika pjanta li tgħix fid-deżert! (*par. 5*)

(Addattament minn Xehda Għasel ta' Marzu/April 2010, Pġ. 14-15)

L-EWWEL TAQSIMA: IL-LINGWA

(50 marka)

1A. Il-Fehim it-test

(10 marki)

Wieġeb il-mistoqsijiet skont is-silta li qrajt

1. Aqta' linja taħt **Veru** jew **Falz**

(3 marki)

a)	Il-Libja u n-Niġerja huma pajjiżi li d-deżert tas-Sahara jmiss magħhom.	Veru	Falz
b)	Il-ġemel huwa l-uniku annimal li nsibu fid-deżert.	Veru	Falz
ċ)	Il-kontinent Ewropew huwa ikbar mid-deżert tas-Sahara.	Veru	Falz

2. Għaliex it-temperaturi fid-deżert tas-Sahara huma estremi?

_____ (marka)

3. Semmi żewġ affarijiet li juru li fid-deżert hemm il-ħajja?

a) _____ (marka)

b) _____ (marka)

4. X'għandhom l-annimali li jgħixu fid-deżert ħalli l-ilma ta' ġisimhom jerga' jintuża?

_____ (marka)

5. Għaliex il-ġemel huwa annimal li jista' jintuża għal vjaġġi twal?

_____ (marka)

6. Semmi żewġ affarijiet li jgħinu lill-pjanti tad-deżert jibqgħu ħajjin fil-qilla tax-xemx.

a) _____ (marka)

b) _____ (marka)

1B. GĦARFIEN IL-LINGWA

(5 marki)

1. Sib **kelma** mis-silta li tfisser:

a) **ma teżistix** (*par. 3*): _____ (nofs marka)

b) **assoċjat** (*par. 4*): _____ (nofs marka)

2. Mill-ewwel paragrafu sib kelma li turi **sens ta' stagħgib**.

_____ (marka)

3. Mit-tieni paragrafu sib qawl Malti u fissru skont is-sens tas-silta.

Il-qawl: _____ (marka)

It-tifsira: _____

_____ (marka)

4. "... jżommu l-ilma fi**hom**" (*par. 5*)

Għal min qed jirreferi l-pronom mehmuz **hom** fil-kelma **fi**hom****?

_____ (marka)

1Ċ. Il-Grammatika**(10 marki)**

1. Agħti **l-għerq** tal-verbi b'linja taħthom u mmarka b' (X) jekk il-verb hux sħiħ jew dgħajjef. (2 marki)

			Shiħ	Dgħajjef
a)	Marija dejjem <u>titfi</u> d-dawl.	L-għerq huwa _____.		
b)	Il-ħallelin <u>tħarrbu</u> mill-ħabs.	L-għerq huwa _____.		

2. Imla l-vojt **b'verb addattat** u ikteb **in-numru tal-forma** fil-parentesi. (7 marki)

a) Ġanni mbotta lil sħabu bil-konsegwenza li dawn _____ (k-s-r) l-vażun.
(Forma ____)

b) Fi triqtu lejn l-iskola, Mark _____ (l-q-għ) ma' sieħbu. (Forma ____)

ċ) Meta waqajt, bil-mistħija li kelli fuqi _____ (ħ-b-j) wara sieħbi.
(Forma ____)

d) Il-kappillan _____ (b-r-k) id-dar tagħna. (Forma ____)

e) Il-logħba _____ (r-b-ħ) mit-tim Taljan. (Forma ____)

f) Ilbieraħ il-vara _____ (q-għ-d) fuq il-pedestall. (Forma ____)

g) Bil-marda li ħakmitha, Marija _____ (s-f-r). (Forma ____)

3. Imla l-vojt **b'verb addattat** f'din is-sentenza t'hawn taħt u immarka jekk il-verb hux **kwadrilitteru ewlieni jew kwadrilitteru mnissel**. (marka)

Waqt il-quddiesa aħna mistennijin li _____ (q-r-b-n).

☐ Kwadrilitteru Ewlieni

☐ Kwadrilitteru Mnissel

Agħžel li tikteb riklam **jew** avviż f'madwar **60-80** kelma.

1. L-iskola se torganizza vaganza għal Londra. Ikteb riklam biex tneġġeġ lill-istudenti jibbukjaw għal din il-vaganza.

JEW

2. L-iskola se torganizza vaganza għal Londra. Ikteb avviż dwar x'inhu mistenni li l-istudenti jieħdu magħhom u kif għandhom iġibu ruħhom.

[illegible]

1E. II-Komponent Generali	(20 marka)
----------------------------------	-------------------

1E. II-Komponent Generali	(20 marka)
----------------------------------	-------------------

Immarka ✓ ħdejn **WIEHED** mit-titli li jolqtok u ikteb komponiment ta' madwar **300 kelma** dwaru fil-linji pprovduti.

1.	Għurnata mhux tas-soltu.	
2.	Dak li rajt waqt vjaġġ bil-vapur.	
3.	Il-poplu Malti hu għażżien. Iddiskuti.	

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

[illegible]

2A Referenza għall-Kuntest (Poeżija – Nadriet 3)**(10 marki)**

Aqra din is-silta mill-poeżija *Pitirross* ta' Victor Fenech, u wieġeb il-mistoqsijiet kollha.

Iħares il-pitirross lejn il-miġemgħa-merħla għadhom itellgħu
x-xorti fuq il-mantell ta' kulur skur. U jħoss qalbu tingħafas u
sidru jħoss jiċkien. U waħdu jsamma' leħnu, kantaliena diq-
dulur, li tidwi fuq il-għolja u tinżel fil-widien titbandal qalb
il-friegħi bħal nieqa ta' serħien.

1. Il-kitba *Pitirross* ta' Victor Fenech tissejjaħ _____. (2 marki)

2. Għal min qed jirreferi l-poeta meta juża l-frażi “miġemgħa-merħla”?

_____ (2 marki)

3. “... *U jħoss qalbu tingħafas u
sidru jħoss jiċkien.*”

Liema figura tad-diskors naraw f'dawn il-versi? _____ (marka)

Għaliex taħseb li jużaha l-poeta?

_____ (2 marki)

4. Semmi raġuni għaliex taħseb li l-pitirross huwa daqstant imdejjaq.

_____ (2 marki)

5. “*U waħdu jsamma' leħnu*”

Liema figura tad-diskors naraw f'dawn il-versi? _____ (marka)

Il-bejjiegħ tal-gazzetti kellu lil ommu f'ħajtu waqt li Rużar Briffa, fil-poeżija **Wahdi**, kellu l-poeżija f'ħajtu. Ikkummenta dwar il-ħajja tal-bejjiegħ tal-gazzetti u xi tfisser l-omm għalih u l-ħajja ta' Rużar Briffa u xi tfisser il-poeżija għalih.

[illegible]

1. X'inhū l-messaġġ tal-awtur meta sħab Masu ma baqgħux jaħdmu n-nar wara mewtu?

_____ (2 marki)

2. X'gid kiseb in-narratur meta daħal fl-isqag u vvinta l-isem Efrem Buħaġar lir-raġel tal-krozzi?

_____ (2 marki)

3. Agħzel mistoqsija **waħda** u wieġeb **f'60-70 kelma**.

- a) Tkellem dwar is-sens tal-faqar u l-problemi li ġab miegħu għall-familja ta' Bertu fin-novella *It-Tifel tal-Baħar*.

JEW

- b) Tkellem dwar is-solitudni u l-problemi fil-ħajja ta' Barabba.

_____ (6 marki)

TMIEM IL-KARTA